

**LATVIJAS ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU KOLĒĢIJAS
SEKTORA NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS,
TERORISMA FINANSĒŠANAS UN PROLIFERĀCIJAS FINANSĒŠANAS RISKĀ
NOVĒRTĒJUMS ATTIECĪBĀ UZ
2019.GADA 31.DECEMBRI**

SAGATAVOTS ATBILSTOŠI PASAULES BANKAS METODOLOĢIJAS MODULIM

7¹

A daļa

NORĀDĪTO NEBANKU BIZNESU UN PROFESIJU DRAUDI UN IEVAINOJAMĪBA

Ievadāmā parametra nosaukums:

1. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (turpmāk – NILL), terorisma finansēšanas (turpmāk -TF) un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – PF) novēršanas tiesiskās struktūras vispusīgums.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augsta).

Latvijā attiecībā uz zvērinātiem advokātiem ir vispusīgi NILL/TP/PF novēršanas likumi un noteikumi par NILL/TF/PF novēršanas preventīvajiem pasākumiem un NILL/TF/PF novēršanas uzraudzību.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Latvijas zvērinātu advokātu tiesības un pienākumus NILL/TF/PF novēršanas jomā regulē vairāki Latvijas Republikas nacionālie tiesību akti un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējie tiesību akti. Tie ir:

- 1) Latvijas Republikas Satversme;
- 2) Latvijas Republikas Advokatūras likums (**turpmāk – Advokatūras likums**);
- 3) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (**turpmāk - NILLTPFN likums**);
- 4) Kriminālprocesa likums;
- 5) Krimināllikums;
- 6) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums (**turpmāk – Sankciju likums**);
- 7) Stratēģiskās nozīmes preču aprites likums;
- 8) Padomes Regula (EK) Nr. 428/2009 (2009. gada 5. maijs), ar ko izveido Kopienas režīmu divējāda lietojuma preču eksporta, pārvadājumu, starpniecības un tranzīta kontrolei;
- 9) Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā;
- 10) Ministru kabineta 2019.gada 19.novembra noteikumi Nr.530 "Noteikumi par veidlapas paraugu ziņojumam par pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā";
- 11) Ministru kabineta 2019.gada 27.augusta noteikumi Nr.406 "Noteikumi par informācijas apjomu, ko sniedz Valsts ieņēmumu dienests par politiski nozīmīgām personām un tās pieprasīšanas, izsniegšanas un glabāšanas kārtību";
- 12) Ministru kabineta 2019.gada 27.augusta noteikumi Nr.407 "Noteikumi par sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu";
- 13) Ministru kabineta 2019.gada 27.augusta noteikumi Nr.408 "Noteikumi par kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem";

¹ MODUĻA 7 kopējais apraksts sagatavots, izmantojot kritērijus un informāciju attiecībā uz MODULI 7A un MODULI 7B

- 14) Ministru kabineta 2019.gada 9.jūlija noteikumi Nr.327 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība";
- 15) Ministru kabineta 2018.gada 3.jūlija noteikumi Nr.392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju";
- 16) Ministru kabineta noteikumi 2019.gada 2.jūlija noteikumi Nr. 281 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem" (*zaudējis spēku 2019.gada 17.decembrī*);
- 17) Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.674 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem" (*zaudējis spēku 2019.gada 29.jūnijā*);
- 18) Ministru kabineta 2017.gada 25.jūlija noteikumi Nr.419 "Noteikumi par nacionālo sankciju noteikšanu attiecībā uz subjektiem, kas saistīti ar Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas īstenoto kodolprogrammu";
- 19) Ministru kabineta 2016.gada 8.marta noteikumi Nr.138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā";
- 20) Ministru kabineta 2007.gada 25.septembra noteikumi Nr.645 "Noteikumi par Nacionālo stratēģiskās nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu";
- 21) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Uzraudzības un kontroles komisijas nolikums (apstiprināts ar Latvijas Zvērinātu advokātu padomes (**turpmāk – LZAP**) 2017.gada 7.novembra lēmumu, grozīts ar LZAP 2019.gada 5.februāra un 2019.gada 18.jūnija lēmumu);
- 22) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas instrukcija "Kārtība par veicamo pasākumu kopumu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai" (apstiprināta ar LZAP 2009.gada 15.decembra lēmumu, grozījumi izdarīti 2017.gada 14.martā, *zaudējusi spēku 2019.gada 3.decembrī*) (**turpmāk – Vecā Instrukcija**);
- 23) Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas zvērinātu advokātu Iekšējās kontroles sistēmas instrukcija „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošana” (apstiprināta ar LZAP 2019.gada 3.decembra lēmumu, grozījumi izdarīti 2020.gada 4.februārī) (**turpmāk – Jaunā Instrukcija**).

Atbilstoši NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktam zvērināti advokāti kļūst par NILLTPFN likuma subjektiem tad, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā un labā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā vai veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas profesionālas darbības sava klienta labā attiecībā uz:

- a) nekustamā īpašuma, komercsabiedrības kapitāla daļu pirkšanu vai pārdošanu,
- b) klienta naudas, finanšu instrumentu un citu līdzekļu pārvaldīšanu,
- c) visu veidu kontu atvēršanu vai pārvaldīšanu kredītiestādēs vai finanšu iestādēs,
- d) juridisko personu vai juridisku veidojumu dibināšanu, vadību vai darbības nodrošināšanu, kā arī attiecībā uz juridiskās personas vai juridiska veidojuma dibināšanai, vadīšanai vai pārvaldīšanai nepieciešamo ieguldījumu veikšanu.

Līdz ar to zvērinātiem advokātiem, kas kļūst par NILLTPFN likuma subjektiem, ir jāpilda NILLTPFN likuma subjektiem noteiktie pienākumi, izņemot tie pienākumi, kas noteikti specifiski kredītiestādēm un finanšu iestādēm.

Savukārt tiem zvērinātiem advokātiem, kas nav NILLTPFN likuma subjekti saskaņā ar NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punkta nosacījumiem, pamatojoties uz

NILLTPFN likuma 3.panta ceturto daļu, kas bija spēkā līdz 2019.gada 28.jūnijam, 30.panta trešo daļu, kas bija spēkā līdz 2019.gada 28.jūnijam, un 30.panta piekto daļu, kas stājās spēkā 2019.gada 29.jūnijā, saglabājas uz NILLTPFN likuma subjektiem attiecinātais pienākums ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam (**turpmāk – FID**, līdz 2019.gada 28.jūnijam tika saukts par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu) par katru aizdomīgu darījumu un līdz 2019.gada 16.decembrim – par neparastu darījumu.

Bez tam katram zvērinātam advokātam vai zvērinātu advokātu birojam jāveic NILL/TF/PF risku novērtējums un jābūt izstrādātai un ieviestai NILL/TF/PF novēršanas un no 2019.gada 4.jūlija – arī starptautisko un nacionālo sankciju iekšējās kontroles sistēmai, neatkarīgi no nepieciešamības to pielietot saskaņā ar NILLTPFN likumu un Sankciju likumu.

Saskaņā ar Advokatūras likuma 33.pantu LZAP ir Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas pārvaldes, uzraudzības un izpildu institūcija, kas, ņemot vērā Advokatūras likuma 34.panta 1.punktā noteikto, pieņem arī lēmumu par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā un lemj par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Saskaņā ar NILLTPFN likuma 45.panta pirmās daļas 2.punktu LZAP uzrauga un kontrolē zvērinātus advokātus arī NILLTPFN likuma prasību izpildē.

Saskaņā ar Sankciju likuma 13.panta (4^a) daļu LZAP uzrauga un kontrolē zvērinātus advokātus arī starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteikto ierobežojumu izpildē.

2017.gada 17.novembrī **LZAP** izveidoja Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Uzraudzības un kontroles komisiju (**turpmāk – UKK**) un apstiprināja tās nolikumu, iekļaujot UKK zvērinātus advokātus un deleģējot UKK LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijas pienākumus un tiesības saskaņā ar starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējiem normatīvajiem aktiem par NILL/TF/PF novēršanu.

2019.gada 5.febrūrī LZAP apstiprināja grozījumus UKK nolikumā ar mērķi noteikt UKK nolikuma atbilstību izmaiņām starptautiskajos normatīvajos aktos un Latvijas Republikas normatīvajos aktos par PF novēršanu.

2019.gada 18.jūnijā LZAP apstiprināja grozījumus UKK nolikumā ar mērķi UKK nolikumā paredzēt LZAP uzraudzības un kontroles funkcijas un to deleģējumu UKK saskaņā ar Sankciju likumu.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF novēršanā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodeksa (pieņemts Latvijas Zvērinātu advokātu kopsapulcē 1993.gada 21.maijā; ar grozījumiem, kas izdarīti ar kopsapulces 2010.gada 30.aprīļa lēmumu; izteikts jaunā redakcijā, kas apstiprināts ar 2019.gada 12.aprīļa kopsapulces lēmumu) 1.1.-1.5.punkts un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.

Vieta uzlabojumiem:

1. NILLTPFN likumā veicamie grozījumi

Kā zināms, NILLTFN likums 2008.gada 13.augustā nomainīja 1997.gada 17.decembra likumu "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu", kura 3.pantā bija noteikts, ka minētā likuma mērķis ir "novērst iespēju izmantot Latvijas Republikas finansu sistēmu

noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai". Tikai vēlāk likuma mērķis tika izmainīts uz "novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas iespējas Latvijas Republikā". Respektīvi, likums sākotnēji tika rakstīts tikai kredītiestādēm un vēlāk tika papildināts ar nefinanšu sektora subjektiem, Likuma sākotnējo kopējo struktūru neizmainot un vienlīdzīgi attiecinot uz visiem subjektiem.

Tāpēc jāizdara NILLTPFN likuma izmaiņas un NILLTPFN likumu jāstrukturē tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem, utt.), jo pastāv virkne tiesību, pienākumu un procedūru atšķirības starp finanšu un nefinanšu sektoru, piemēram, nefinanšu sektora subjektiem nav iespējas izsekot klienta naudas plūsmām, kādas ir kredītiestādēm, kuras ikdienā uzrauga klienta kontus.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Uzraudzības/pārraudzības darbību efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,6 (vidēji augsta).

Zvērinātu advokātu uzraudzības režīmam piemīt vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, ko atbalsta attiecīgas pilnvaras, tas ir labi nodrošināts ar resursiem un izmanto uz risku pamatotu pieeju klātienēs un neklātienēs monitoringam un pārbaudēm.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Kā tas izriet no iepriekš veiktā NILL/TF/PF novērtēšanas tiesiskās struktūras vispusīguma vērtējuma Latvijā ir likumos un noteikumos skaidri identificēta zvērinātu advokātu uzraudzības iestāde – LZAP, kurai ir atbilstoša vara un pilnvaras uzraudzīt NILL/TF/PF novērtēšanas atbilstību.

LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības darbības vispusīgas uzraudzības struktūras ietvaros, kas ietver konkrētu uzraudzības politiku, kārtību un instrukciju.

LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija un zvērināti advokāti kā NILLTPFN likuma subjekti pilnībā izprot un novērtē zvērinātu advokātu profesijas NILL/TF/PF riskus. Zvērinātu advokātu personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir papildus zvērinātu advokātu motivācija ievērot NILL/TF/PF novērtēšanas tiesību aktu prasības. Savukārt noziedzīgi iegūtu līdzekļiem legalizētājiem, teroristiem un sankciju subjektiem izdevīgāk ir neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citu personu, kura piedāvā juridisko pakalpojumu sniegšanu, ar zemāku personiskās atbildības līmeni.

Zvērinātu advokātu pārbaudes LZAP deleģējumā plāno un veic UKK, kas izveidošanas brīdī 2017.gada 7.novembrī sastāvēja no 11 komisijas locekļiem un UKK koordinators. Sakarā ar grozījumiem Sankciju likumā, kas paredz, ka LZAP uzrauga zvērinātus advokātus arī starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteikto ierobežojumu izpildē, UKK skaitliskais sastāvs tika palielināts un no 2019.gada 18.jūnija UKK sastāv 12 komisijas locekļiem. UKK sastāvā ir zvērināti advokāti, tostarp, mācībspēki augstākajās izglītības un mācību iestādēs. 2019.gada februārī LZAP izveidoja jaunu štata vienību – LZAP vecākais konsultants NILL un TF novērtēšanas jautājumos (no 2020.gada janvāra - LZAP vecākais konsultants uzraudzības un kontroles jautājumos). Līdz ar to LZAP ir nodrošināta ar personālu

pietiekamā skaitā, kas ir apmācīts un apgādāts ar nepieciešamajām prasmēm un jaunāko informāciju, ieskaitot izpratni par zvērinātu advokātu klientu raksturu un vērtējamiem pakalpojumiem NLL/TF/PF novēršanas uzraudzības veikšanai.

LZAP kā uzraudzības iestādei ir nepieciešamie resursi (tehniskā jauda, budžets un rīki) NILL/TF/PF novēršanas atbilstības nodrošināšanai.

LZAP sastāv no deviņiem locekļiem-zvērinātiem advokātiem, no kuriem viens padomes loceklis pilda LZAP priekšsēdētāja pienākumus un viens padomes loceklis – LZAP priekšsēdētāja vietnieka pienākumus. LZAP algo štata darbiniekus. LZAP ir nodrošināta ar telpām, kas ir nodrošinātas ar LZAP uzraudzības un kontroles funkciju veikšanai nepieciešamo tehnisko aprīkojumu. LZAP tiek uzturēta no zvērinātu advokātu maksājumiem Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijai.

Uz 2018.gada 31.decembri Latvijā bija 1369 zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

Realizējot zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP 2018.gada 25.septembrī uzsāka un 2019.gadā pabeidza zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesu, kuras mērķis bija aktualizēt LZAP rīcībā esošo informāciju par zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības veidiem, lai noskaidrotu zvērinātus advokātus un zvērinātu advokātu palīgus, kuru prakse nav attiecināma, vai arī ir mazāk vai vairāk attiecināma uz NILLTPFN likuma subjektu.

Zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tiek iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

- 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
- 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).

Līdz ar to 2018.gada 25.septembrī tika uzsākts un 2019.gadā pabeigts visu 1369 zvērinātu advokātu sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings, kurš attiecināms uz plānotām neklātienes pārbaudēm). Monitoringā nepiedalījās 141 zvērināts advokāts, kura darbība bija apturēta.

Saskaņā ar zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātiem augstākajā riska kategorijā, kurā juridiskā palīdzība tiek sniegta tikai darījumos, ietilpst 75 zvērināti advokāti. Uz augstu riska kategoriju varētu attiecināt arī tos zvērinātus advokātus, kas juridisko palīdzību sniedz pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos. Šajā riska kategorijā ietilpst 256 zvērināti advokāti.

Uzraugāmo subjektu sadalījums vispārējās riska kategorijās LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijai sniedz iespēju efektīvāk plānot un attiecināt klātienes un neklātienes monitoringu un mērķtiecīgas pārbaudes, kuras iedalās sekojošos veidos:

- 1) plānotas klātienes pārbaudes (uz vietas pēc regulāri izplānota, cikliska grafika);
- 2) plānotas neklātienes pārbaudes (tai skaitā monitorings);
- 3) neplānotas klātienes pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas);
- 4) neplānotas neklātienes pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas).

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērināti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana

darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērinātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērinātu advokātu aptauju - monitoringu, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērinātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

2018.gadā UKK veica 1 zvērināta advokāta neplānotu klātienes pārbaudi.

Uz 2019.gada 31.decembri Latvijā bija 1371 zvērināts advokāts un zvērinātu advokātu palīgs, tostarp, 17 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

2019.gadā UKK veica 6 plānotās klātienes pārbaudes un 1 neplānotu klātienes pārbaudi, kurās kopā tika pārbaudīts 131 zvērināts advokāts. Pārbaudītie zvērināti praktizē lielākajos Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas birojos, līdz ar ko to skaitā bija gan augstākā riska subjekti, kas praktizē tikai darījumos, gan arī citu riska kategoriju subjekti.

Atbildot uz FID 2019.gada 1.oktobra vēstuli (**turpmāk – Vēstule**), kurā saskaņā ar NILLTPFN likuma 10.panta pirmo daļu un 46.pantu, LZAP tika lūgts nosūtīt FID informāciju par LZAP uzraudzībā esošo NILLTPFN likuma subjektu ieceltajām atbildīgajām personām, aizpildot FID sagatavoto pievienoto tabulu, UKK 2019.gada oktobrī veica visu (**241**) zvērinātu advokātu biroju aptauju par darbiniekiem (personām), kas zvērinātu advokātu birojos ir atbildīgi par NILL/TF/PF novēršanas prasību izpildi. Pēc aptaujas veikšanas LZAP 2019.gada 25.oktobrī nosūtīta FID pieprasīto informāciju, vēršot uzmanību uz šādiem apstākļiem.

Advokatūras likuma 116.pants paredz, ka zvērināti advokāti praktizē individuāli vai arī sadarbībā vienīgi ar citiem zvērinātiem advokātiem. Zvērināti advokāti var izveidot zvērinātu advokātu birojus, kurus reģistrē Latvijas Zvērinātu advokātu padomē.

Advokatūras likuma 117.pants paredz, ka zvērināti advokāti praktizē tieši un personiski. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas Statūtos (turpmāk – Statūti) noteikts:

“2.3.5. Saskaņā ar Advokatūras likuma 116.panta nosacījumiem zvērināti advokāti var praktizēt sadarbībā ar citiem zvērinātiem advokātiem, organizējot to uz rakstiskas vienošanās pamata:

2.3.5.1. par kopēju sadarbību juridiskās palīdzības sniegšanā, ieskaitot atbildību par to un atbildību par visu izdevumu segšanu, kuri saistīti ar juridiskās palīdzības sniegšanu;

2.3.5.2. par kopēju sadarbību vienīgi tādu izdevumu segšanā, kuri saistīti ar Advokatūras likuma 118.pantā norādītā personāla darba samaksu vai kopējo darba telpu izmaksām, bet juridisko palīdzību katrs zvērināts advokāts sniedz individuāli, kas fiksēts viņa personīgajā kontā par honorāra apgrozījumu.

2.3.6. Zvērināti advokāti var veidot zvērinātu advokātu birojus, kurus reģistrē Latvijas Zvērinātu advokātu padome:

2.3.6.1. uz dibinātāja iesnieguma pamata, ja biroju veido viens advokāts;

2.3.6.2. uz dibinātāju iesnieguma pamata, kam pievienots viņu izstrādātais Nolikums, ja birojā praktizē vairāki zvērināti advokāti savstarpējā sadarbībā atbilstoši Statūtu 2.3.5.1.punkta noteikumiem;

2.3.6.3. uz dibinātāju iesnieguma pamata, kam pievienota visu birojā praktizējošo zvērinātu advokātu rakstiska vienošanās vai viņu izstrādātais Nolikums, ja birojā praktizē vairāki zvērināti advokāti savstarpējā sadarbībā atbilstoši Statūtu 2.3.5.2.punkta noteikumiem.”

Zvērinātu advokātu biroja statuss pielīdzināms juridiskai personai, pamatojoties uz LZAP 2015.gada 10.novembrī apstiprināto Zvērinātu advokātu biroju nolikuma paraugu (turpmāk – Paragnolikums), kurš izstrādāts, pamatojoties uz Advokatūras likuma 116.pantu un Statūtu 2.3.5. un 2.3.6.punktiem.

Paragnolikuma 1.9.punktā ir noteikts, ka Birojs saskaņā ar likumu pielīdzināms juridiskai personai, nosakot Birojā praktizējošo advokātu atbildību par Biroja saistībām, atbilstoši partneru līgumam.

Ievērojot minēto, NILLTPFN 10.panta pirmajā daļā noteiktais pienākums likuma subjektam juridiskai personai — iecelt vienu vai vairākus darbiniekus (par noziedzīgi iegūtu līdzekļu

legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgās personas), tai skaitā no augstākās vadības, kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus un ir tieši atbildīgi par šā likuma prasību ievērošanu un par to, lai tiek nodrošināta informācijas apmaiņa ar attiecīgo uzraudzības un kontroles institūciju, uz zvērinātu advokātu birojiem attiecas, ievērojot specifiku un kārtību, kāda noteikta advokātu profesionālo darbību regulējošajos speciālajos normatīvajos aktos (Advokatūras likums un Statūti).

Zvērinātu advokātu biroji, kas izveidoti kopējai sadarbībai juridiskās palīdzības sniegšanā, ieskaitot atbildību par to un atbildību par visu izdevumu segšanu, kuri saistīti ar juridiskās palīdzības sniegšanu (Statūtu 2.3.5.1.punkts), tiek reģistrēti Valsts ieņēmumu dienestā kā patstāvīgi nodokļu maksātāji, līdz ar ko tiem tiek piešķirts juridiskas personas nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs.

Savukārt tie zvērinātu advokātu biroji, kas izveidoti vienīgi tādu izdevumu segšanā, kuri saistīti ar Advokatūras likuma 118.pantā norādītā personāla darba samaksu vai kopējo darba telpu izmaksām, bet juridisko palīdzību katrs zvērināts advokāts sniedz individuāli (Statūtu 2.3.5.2. punkts), netiek pieļidzināti juridiskajām personām. Šie biroji arī netiek reģistrēti Valsts ieņēmumu dienestā kā patstāvīgi nodokļu maksātāji, līdz ar ko tiem netiek piešķirts juridiskas personas nodokļu maksātāja reģistrācijas numurs. Šajos birojos juridisko palīdzību katrs advokāts saviem klientiem sniedz patstāvīgi, līdz ar ko katrs advokāts patstāvīgi kā individuāli praktizējošs zvērināts advokāts ir atbildīgs par NILL, TF un PF novēršanas prasību izpildi.

Ievērojot augstāk norādīto, LZAP nosūtīja FID informāciju par visiem LZAP reģistrētiem zvērinātu advokātu birojiem, proti, tabulu Nr.1, kurā iekļauti zvērinātu advokātu biroji ar vienu dalībnieku (kopā **112** zvērinātu advokātu biroji) un tabulu Nr.2, kurā iekļauti zvērinātu advokātu biroji ar diviem vai vairāk dalībniekiem (kopā **129** zvērinātu advokātu biroji). Katrā tabulā tika norādīti gan tie zvērinātu advokātu biroji, kuri ir juridiskas personas ar attiecīgu nodokļu maksātāja reģistrācijas numuru (**94** zvērinātu advokātu biroji ar vienu dalībnieku un **106** zvērinātu advokātu biroji ar diviem vai vairāk dalībniekiem), gan tie, kuri nav juridiskas personas (**16** zvērinātu advokātu biroji ar vienu dalībnieku un **23** zvērinātu advokātu biroji ar diviem vai vairāk dalībniekiem). **2** zvērinātu advokātu biroji ar vienu dalībnieku bija apturējuši savu darbību.

Vieta uzlabojumiem:

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings) noslēdzās 2018.gada beigās, LZAP plānotās klātienēs un neklātienēs pārbaudes veica 2019.gadā, prioritāru uzmanību pievēršot augstāka riska kategorijas zvērinātiem advokātiem, kas praktizē pārsvarā darījumos un tikai darījumos.

2020.gadā paredzēts turpināt veikt klātienēs pārbaudes, tajā skaitā, plānotās, neplānotās un atkārtotās pārbaudes, kā arī veikt atkārtotu zvērinātu advokātu neklātienēs monitoringu, lai aktualizētu statistiskos rādītājus par zvērinātu advokātu iedalījumu riska kategorijās.

Pārbaudes tiek dokumentētas un par pārbaudžu rezultātiem tiek ziņots LZAP.

Lai efektīvi un objektīvi izmantotu uzraudzības un pārbaudes rezultātus, pārbaudžu dokumentācija tiek saglabāta statistikas un problēmjauditājumu risināšanas nolūkā.

Pozitīva iezīme ir tā, ka zvērinātiem advokātiem normatīvie akti nosaka speciālas, īpaši augstas profesionālās un ētikas prasības, līdz ar ko zvērinātu advokātu kvalifikācija pilnībā nodrošina rīcības modeļu patstāvīgu veidošanu un attiecībā pret tiem nav nepieciešama papildus morālā pārliecināšana.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (loti augstu).

NLLTPFN likuma, Sankciju likuma un noteikumu neievērošanas gadījumā Latvijā ir zvērinātiem advokātiem piemērojams plašs, efektīvs, samērīgs un ierobežojošs administratīvo sankciju (disciplinārās atbildības) klāsts.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar NILLTPFN likuma 77.panta pirmo un otro daļu LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma 78.pantā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi NILL/TF/PF novēršanas jomā, kā arī papildus šā likuma 78.pantā noteiktajām sankcijām var piemērot uzraudzības pasākumus, kas paredzēti advokātu darbību reglamentējošos normatīvajos aktos, ja tiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā.

Atbilstoši NILLTPFN likuma 77.panta otrajā daļā paredzētajam zvērinātiem advokātiem normatīvo aktu pārkāpumu lietas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā izskata atbilstoši procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai šo personu darbību regulējošos normatīvajos aktos. Šāda procesuālā kārtība zvērinātu advokātu disciplinārlietu izskatīšanai ir paredzēta Advokatūras likuma sestajā sadaļā "Zvērinātu advokātu atbildība".

Saskaņā ar Sankciju likuma 13.² panta pirmo un otro daļu LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcija piemēro šā likuma otrajā daļā noteiktās sankcijas, ja tiek konstatēti starptautisko un nacionālo sankciju prasības regulējošu normatīvo aktu pārkāpumi attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu un sankciju riska pārvaldību.

Atbilstoši Sankciju likuma trešajā daļā paredzētajam zvērinātiem advokātiem lietas par starptautisko un nacionālo sankciju prasību regulējošu normatīvo aktu pārkāpumiem attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu un sankciju riska pārvaldību izskata atbilstoši procesuālajai kārtībai, kāda noteikta disciplinārlietu izskatīšanai šo personu darbību regulējošos normatīvajos aktos.

Turklāt Advokatūras likuma 70.pants paredz, ka zvērināti advokāti šajā likumā noteiktajā kārtībā par savu darbību ir disciplināri un materiāli atbildīgi.

Advokatūras likuma 71.panta pirmā daļa paredz, ka par likumu un citu normatīvo aktu, Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu, kā arī par zvērinātu advokātu darbību regulējošo instrukciju un zvērinātu advokātu profesionālās ētikas normu pārkāpšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padome var ierosināt disciplinārlietu pēc tiesas vai prokurora priekšlikuma, kā arī pēc personu sūdzībām vai pēc pašas iniciatīvas, nosūtot lietas materiālus izskatīšanai disciplinārlietu komisijai.

Advokatūras likuma 73.panta trešā daļa noteic, ka:

"Par darbībām, kuru rezultātā tiek pārkāptas normatīvo aktu prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, Disciplinārlietu komisija saskaņā ar šajā likumā noteikto kārtību piemēro Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā noteiktās sankcijas."

Savukārt saskaņā ar UKK nolikuma 4.5.3.2.punktu UKK, konstatējot NILLTPFN likuma vai Sankciju likuma pārkāpumu zvērināta advokāta lietvedībā var pieņemt lēmumu, kurā nosaka termiņu neatbilstības vai pārkāpuma novēršanai – 10 (desmit) dienu laikā no lēmuma nosūtīšanas dienas (korektīvais pasākums).

NILLTPFN likumā, Sankciju likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta zvērinātu advokātu motivācija nepārkāpt NILL/TF/PF tiesību aktu prasības, savukārt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētajiem, teroristiem un sankciju subjektiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citu personu, kura piedāvā juridisko pakalpojumu sniegšanu, ar zemāku personiskās atbildības līmeni.

2018.gadā UKK vienam zvērinātam advokātam piemēroja korektīvo pasākumu.

2019.gadā LZAP ierosināja 13 disciplinārlietas par normatīvo aktu pārkāpumiem NILL/TF/PF jomā attiecībā uz informācijas nesniegšanu uzraudzības un kontroles institūcijai - LZAP, kuras noslēdzās sekojoši:

- 1) 1 zvērinātam advokātam tika piemērots disciplinārsods – darbības apturēšana uz vienu mēnesi;
- 2) 12 zvērinātiem advokātiem tika piemērots disciplinārsods – brīdinājums;
- 3) 1 persona tika izslēgta no zvērinātu advokātu skaita disciplinārlietas izskatīšanas laikā pēc šīs personas lūguma.

Vieta uzlabojumiem:

Jāturpina zvērinātu advokātu apmācības, uzraudzība un kontrole, nepieciešamības gadījumā piemērojot disciplināro atbildību, ja pārbaūžu rezultātā tiek konstatēts NILL/TF/PF tiesību aktu pārkāpums.

Ievadāmā parametra nosaukums:

4. Kriminālo sankciju pieejamība un piemērošana

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu).

Latvijā ir pieejamas efektīvas, samērīgas un ierobežojošas kriminālās sankcijas, proti:

- Ir spēkā atbilstošas kriminālās sankcijas, tostarp, brīvības atņemšana par NLL/TF/PF;
- Personas vērtējamā biznesā/profesijā uzskata kriminālo sankciju režīmu par apzinātu iesaistīšanos NILL/TF/PF, tostarp, NILL/TF/PF atbalstīšanu pietiekami ierobežojošu, lai pozitīvi ietekmētu atsevišķus uzvedības modeļus;
- Kriminālās sankcijas ir piemērojamas arī par atbilstošiem ar NILL saistītiem blakus pārkāpumiem

Savukārt par NILL/TF/PF novēršanas pienākumu nepildīšanu zvērinātiem advokātiem, ir paredzēta disciplināratbildība (citiem NILLTPFN likuma subjektiem – administratīvā atbildība), kā tas aprakstīts šī risku novērtējuma 3.punktā “Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana”.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Krimināllikuma 84.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju vai Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt 8 gadus.

Krimināllikuma 195.pantā ir paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt 12 gadus.

Krimināllikuma 195.¹ pantā ir paredzēta kriminālatbildība par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu fiziskajai vai juridiskajai personai, kas ar likumu pilnvarota pieprasīt informāciju par darījumu un tajā iesaistīto finanšu līdzekļu vai citas mantas patieso īpašnieku vai patieso labuma guvēju, kā arī par likumā noteikto ziņu par patieso labuma guvēju nesniegšanu vai apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu valsts institūcijai vai juridiskajai personai, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods, kas pie kvalificējošiem apstākļiem var sasniegt divus gadus.

Krimināllikuma 314. pantā paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgā kārtā iegūtas mantas iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku līdz 1 gadam.

Krimināllikuma 315.pantā paredzēta kriminālatbildība par neziņošanu, ja ir zināms, ka tiek gatavots vai izdarīts smags vai sevišķi smags noziegums, tostarp paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku līdz 2 gadiem.

Krimināllikumā ir paredzēta arī kriminālatbildība par krāpšanu, kukuļņemšanu, izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināmo maksājumu veikšanas u.c. noziedzīgus līdzekļus radošajiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Krimināllikuma 20.panta pirmā daļa paredz, ka par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji.

Krimināllikuma 20.panta ceturrtā daļa paredz, ka par atbalstītāju uzskatāma persona, kas apzināti veicinājusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, dodot padomus, norādījumus, līdzekļus vai novēršot šķēršļus tā izdarīšanai, kā arī persona, kas iepriekš apsollījusi noslēpt noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīkus un līdzekļus, noziedzīga nodarījuma pēdas vai noziedzīgā kārtā iegūtos priekšmetus vai arī iepriekš apsollījusi iegādāties vai realizēt šādus priekšmetus.

Krimināllikuma 20.panta piektā daļa paredz, ka līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu šā likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību.

Ņemot vērā norādīto, zvērināti advokāti saprot, ka par apzinātu iesaistīšanos NILL/TF/PF, vai citos noziedzīgus līdzekļus radošajos noziedzīgos nodarījumos, tostarp to atbalstīšanu, sniedzot juridisko palīdzību, var tikt piemēroti kriminālie piespiedu līdzekļi.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju līdz šim (2018.gadā) ir bijis tikai viens notiesājošs tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par NILL. Spriedums vēl nav stājies likumīgā spēkā.

Par zvērinātiem advokātiem piemēroto disciplināratbildību par normatīvo aktu pārkāpumiem NILL/TF/PF jomā aprakstīts šī risku novērtējuma 3.punktā “Administratīvo sankciju pieejamība un piemērošana”.

Vieta uzlabojumiem:

Uzlabojumi nav nepieciešami.

Ievadāmā parametra nosaukums:

5. Licencēšanas kontroles pasākumu pieejamība un efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,8 (ļoti augstu).

Latvijā ir efektīvi zvērinātu advokātu licencēšanas kontroles pasākumi, jo pastāv vispusīga tiesiskā un normatīvā struktūra, kas nodrošina LZAP atbilstošas pilnvaras un pietiekamu personāla un resursu līmeni to pienākumu pildīšanai pret Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģiju.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Advokatūras likuma 34.panta 1.punktu LZAP kompetencē ietilpst lēmumu pieņemšana par uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaitā, par izslēgšanu, atstādināšanu vai atskaitīšanu no zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu skaita, kā arī par atsevišķu zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu darbības apturēšanu.

Uzņemšanu un ieskaitīšanu zvērinātu advokātu skaitā procedūru regulē Advokatūras likuma 39.-41., 41.¹, 41.², 41.³, 42.-47.pants.

Pastāv zema varbūtība, ka lai īstenotu NILL/TF/PF, potenciālais pārkāpējs izvēlēties kļūt par zvērinātu advokātu, jo Advokatūras likuma 14. un 15.pantā ir izvirzītas ļoti augstas izglītības, pieredzes un reputācijas prasības, personai, kura vēlas kļūt par zvērinātu advokātu, tostarp, personai jābūt ar labu reputāciju; tā nedrīkst būt atzīta par aizdomās turētu vai apsūdzēto kriminālprocesā par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu; kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret to nedrīkst būt izbeigts uz nereabilitējoša pamata; tā nedrīkst būt sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas, u.c. prasības, kā arī personai ir jānokārto advokāta eksāmens. No advokāta eksāmena kārtošanas ir atbrīvoti vienīgi tiesību zinātņu doktori.

Advokāta eksāmenu pieņem saskaņā ar Advokatūras likuma 41.¹ pantu izveidota eksāmena komisija, kuras sastāvu apstiprina tieslietu ministrs un kuras sastāvā ir:

- 1) trīs juridiskās zinātnes promocijas padomju deleģēti tiesību zinātņu doktori;
- 2) trīs Augstākās tiesas priekšsēdētāja norīkoti senatori;
- 3) trīs Latvijas Zvērinātu advokātu padomes norīkoti zvērināti advokāti;
- 4) tieslietu ministra pilnvarots pārstāvis.

Zvērināta advokāta eksāmena kārtība ir apstiprināta ar Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumiem Nr.227 "Zvērināta advokāta eksāmena kārtība".

Zvērinātu advokātu palīgu profesionālai sagatavošanai, viņu darbības uzraudzībai un vadīšanai LZAP jau 1994.gada 19.janvārī izveidoja Zvērinātu advokātu palīgu profesionālās sagatavošanas, darbības uzraudzības un eksāmenu komisiju. Komisija arī izstrādā un apstiprina zvērināta advokāta palīga uzņemšanas eksāmena jautājumus un kārtību, kā arī pieņem šo eksāmenu.

Lai nokārtotu zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu, pretendents ir jāpārzina arī advokāta tiesības un pienākumi NILL/TF/PF novēršanas jomā.

2018.gadā LZAP saņēma 78 pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanai, no kuriem:

- 7 personas netika pielaistas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanas;
- 43 personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

2019.gadā LZAP saņēma 112 pretendentu pieteikumus zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanai, no kuriem:

- 8 personas netika pielaistas pie zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanas;
- 38 personas nokārtoja zvērināta advokāta vai zvērināta advokāta palīga eksāmenu un tika uzņemtas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF novēršanas jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.

Vieta uzlabojumiem:

Jāgroza NILLTPFN likuma 5.¹ panta trešā daļa, paredzot, ka uzraudzības un kontroles institūcijām šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un bez maksas Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Sodū reģistra, kā arī glabāt un citādi apstrādāt ziņas par uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par NILL/TF/PF novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

6. Zvērinātu advokātu ētika.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,9 (gandrīz teicami).

Zvērināti advokāti nerīkojas apzināti akli un koruptīvi nevienojas ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētājiem, teroristiem un sankciju subjektiem, turklāt rūpējas par to, lai neapzināti netiktu iesaistīti kā “neatbildīgie aģenti” tādu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētāju, teroristu un sankciju subjektu interesēs, kuri cenšas izmantot to produktus un specializētās zināšanas un prasmes.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātu advokātu profesionālā ētika ir augstā līmenī un atbilst godīguma/ētiskuma prasībām. Saskaņā ar Advokatūras likuma 73.pantu par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem advokātiem ir paredzēta disciplināratbildība (smagākais sods – izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita). Zvērinātu advokātu godīgumu un darbības atbilstību ētikas standartiem kopš 2012.gada uzrauga Ētikas komisija. Ētiskuma pārkāpumu gadījumi (piemēram, nolaidība vai “apzināts aklums” pret aizdomīgiem darījumiem), kuros iesaistīti zvērināti advokāti, 2018. un 2019.gadā nav bijuši.

Saskaņā ar LZAP rīcībā esošo informāciju patlaban nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums pret zvērinātu advokātu par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu saistībā ar NILL/TF/PF.

2018.gadā bija 1 (viena) neplānota klātienes pārbaude, ņemot vērā par zvērinātu advokātu saņemtu sūdzību par iespējamu NILL, kas pārbaudes rezultātā neapstiprinājās, bet UKK piemēroja korektīvo pasākumu.

Augstus profesionālos un ētikas standartus, kuri attiecināmi arī uz advokātu profesionālo darbību NILL/TF/PF jomā, nosaka arī Advokatūras likuma 3., 6., 14., 15. un 19.pants, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss un Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas statūtu 1.1. un 2.1.2. punkts.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo 2019.gada 12.aprīļa zvērinātu advokātu kopsapulcē tika apstiprināts Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss jaunā redakcijā, kurā īpaši paaugstinātas zvērinātu advokātu ētikas prasības, gan pildot profesionālos pienājumus, gan attiecībās ar kolēģiem un citu juridisko profesiju pārstāvjiem, gan arī saskarsmē ar sabiedrību ārpus profesionālās darbības, nepieļaujot iespēju, ka zvērināts advokāts tiesīgs pārkāpt likuma normu, tai skaitā, NILL/TF/PF novēršanas normu prasības.

Ievadāmā parametra nosaukums:

7. Zvērinātu advokātu zināšanas par NILL/TF/PF novēršanu.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,6 (vidēji augsts).

Zvērināti advokāti zina un saprot savus pienākumus un atbildību NILL/TF/PF novēršanā.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

LZAP advokatūras mājas lapā ir izveidojusi speciālu sadaļu “NILLTPFN un SL” jautājumi, kurā tiek publicēti visa būtiskā informācija, kas zvērinātiem advokātiem ir jāzina NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos (<https://advokatura.lv/lv/nilltpfnl-sl-jautajumi/>).

Zvērinātiem advokātiem ir rakstiska instrukcija (līdz 2019.gada 2.decembrim - Vecā Instrukcija, no 2019.gada 3.decembra – Jaunā Instrukcija) un apmācības par NILL/TF/PF novēršanas starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumiem.

NILL/TF/PF novēršanas jomā **2017.gadā** zvērinātiem advokātiem tika organizētas apmācības un semināri, kurus apmeklēja 500 zvērināti advokāti, **2018.gadā** - apmācības un semināri, kurus apmeklēja 587 zvērināti advokāti, savukārt **2019.gadā** - 422 zvērināti advokāti.

Bez tam, veicot klātienēs pārbaudes, UKK ir konstatējusi, ka zvērinātu advokātu biroji organizē apmācības arī biroju ietvaros un 2019.gadā tādējādi ir apmācīti 163 zvērināti advokāti, kā arī zvērināti advokāti apmeklē apmācības patstāvīgi.

Vieta uzlabojumiem:

Uzlabojumi nav nepieciešami, jo LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas, līdz ar ko zvērināti advokāti papildus LZAP organizētajiem apmācību procesiem ir motivēti arī patstāvīgi izglītoties NILL/TF/PF novēršanā.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Atbilstības funkcijas efektivitāte (organizācija).

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

Zvērinātiem advokātiem ir izstrādātas un zvērināti advokāti piemēro NILL/TF/PF novēršanas iekšējās kontroles sistēmas.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Zvērinātiem advokātiem ir efektīvas iekšējās NILL/TF/PF atbilstības funkcijas, jo likuma subjektiem ir:

- Izstrādātas NILL/TF/PF iekšējās kontroles sistēmas (**turpmāk – IKS**), kuras balstītas uz riska novērtējumu, tai skaitā, klientiem, valstīm un ģeogrāfiskajām zonām, produktiem, pakalpojumiem, darījumiem un piegādes kanāliem.
- Kā liecina 2019.gada oktobrī UKK veiktā visu (241) zvērinātu advokātu biroju aptauju par darbiniekiem (personām), kas zvērinātu advokātu birojos ir atbildīgi par NILL/TF/PF novēršanas prasību izpildi, zvērinātu advokātu birojos ir noteiktas atbildīgās personas par NILL/TF/PF novēršanas prasību ievērošanu, nodrošinot tam pietiekamus resursus.
- Pret atbildīgo no zvērinātu advokātu biroja puses un pret zvērinātiem advokātiem no LZAP puses var tikt piemēroti disciplinārās ietekmēšanas līdzekļi atbilstības politikas pārkāpuma gadījumā.
- LZAP veic zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles procedūras atbilstoši Vecajai Instrukcijai (no 2019.gada 3.decembra – Jaunajai Instrukcijai) un UKK nolikumam.
- Normatīvo struktūru saistībā ar atbilstības funkciju skatīt šī riska novērtējuma 1.punktā “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas tiesiskās struktūras vispusīgums”.
- 2018.gadā veiktā monitoringa (neklātienēs plānotā pārbaude) rezultātā pārbaudīti 1369 zvērināti advokāti, kuri savā profesionālajā darbībā ir attiecināmi uz NILLTFPN likuma subjektu, iedalot zvērinātus advokātus sekojošās riska kategorijās:
  - 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
  - 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
  - 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
  - 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
  - 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).
- Katras zvērināta advokāta prakses vietas atbilstības funkcijas pietiekamība un efektivitāte tiek noskaidrota neklātienēs un klātienēs pārbaudes procedūru rezultātā.
- LZAP kā zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles institūcija nodrošina patstāvīgu un efektīvu dalību un konsultācijas ar citiem uzraugiem Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformā Finanšu izlūkošanas dienestā, kā arī darba grupās Finanšu ministrijā, Tieslietu ministrijā, LR Uzņēmumu reģistrā, Ārlietu ministrijā.
- LZAP nodrošina regulāras konsultācijas ar zvērinātiem advokātiem.

Vieta uzlabojumiem:

1.1. Uzraudzības un kontroles procedūrās, lai palielinātu pārbažu efektivitāti, piemērot neplānotas un mērķtiecīgas pārbaudes procedūras, kas vienlaicīgi nodrošinās zvērinātu advokātu izglītošanas funkciju NILL/TF/PF novēršanas jomā.

1.2. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otrā daļa paredz, ka likuma subjektiem, izņemot šā likuma 41.panta otrajā daļā minētos subjektus (kredītiestādēm un apdrošināšanas komersantiem, ciktāl tie veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības – *autoru piezīme*), šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstus un ziņas šā likuma 10.¹ panta pirmās daļas 2.punktā un 41.panta otrās daļas 2., 3., 4., 5., 6. un 7.punktā minētajā apjomā, kā arī glabāt un citādi apstrādāt minēto informāciju. Un šī paša panta trešā daļa paredz, ka uzraudzības un kontroles institūcijām šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā saņemt no Sodū reģistra, kā arī glabāt un citādi apstrādāt ziņas par uzraugāmā likuma subjekta dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, augstāko vadību un par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasību izpildi atbildīgo personu.

Savukārt NILLTPFN likuma 41.panta pirmajā un otrajā daļā paredzēts, ka likumā noteikto pienākumu izpildei kredītiestādes informāciju no Sodū reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra saņem bez maksas.

. Ņemot vērā, ka saskaņā ar NILLTPFN likuma 11.panta pirmo daļu likuma subjekts veic klienta izpēti pirms darījuma attiecību uzsākšanas vai pirms gadījuma rakstura darījuma, likuma subjektam – zvērinātam advokātam izdevumi, kas saistīti ar potenciālā klienta izpēti, tostarp, informācijas saņemšanu no minētajiem valsts reģistriem, jāsedz no saviem līdzekļiem, jo nepastāv nekāds tiesisks pamats prasīt, lai iespējamais klients šos izdevumus atlīdzinātu pirms vienošanās par juridiskās palīdzības sniegšanu noslēgšanas ar zvērinātu advokātu.

Ievērojot izklāstīto, kā arī to, ka atbilstoši FATF vadlīnijām “Vadlīnijas uz risku balstītai pieejai juridiskajām profesijām” zvērināti advokāti “*pilda galvenā vārtsarga lomu plašākā finanšu sabiedrībā, izmantojot darbības ko viņi veic juridisku personu un juridisku veidojumu dibināšanā vai to vadībā vai administrēšanā*”², NILLTPFN likuma 5.¹ panta otrajā un trešajā daļā jāparedz, ka likuma subjekti un uzraudzības un kontroles institūcijas informāciju no normā paredzētajiem publiskajiem reģistriem, tāpat kā kredītiestādes, saņem bez maksas.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Aizdomīgu darījumu monitoringa un ziņošanas efektivitāte.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

LZAP ir noteikusi zvērinātiem advokātiem aizdomīgu darījumu uzraudzības (monitoringa) un ziņošanas Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu kārtību - līdz 2019.gada 2.decembrim - Vecās Instrukcijas 17.punktā “Darījumu attiecību uzraudzība” un 20.punktā “Neparastu un aizdomīgu darījumu konstatēšana”, no 2019.gada 3.decembra - Jaunās Instrukcijas 14.punktā “Klienta darījumu uzraudzība”, 16.punktā “Aizdomīgi

darījumi” un 18.punktā “Ziņošana Finanšu izlūkošanas dienestam, Valsts ieņēmumu dienestam un Valsts drošības dienestam”.

NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes ierobežo Latvijas Republikas normatīvie akti, sakarā ar ko advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

FID statistika attiecībā uz zvērinātu advokātu ziņojumiem 2017.-2019.gadā ir sekojoša:

2017.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi:

par neparastiem darījumiem – 0;

par aizdomīgiem darījumiem – 6;

atbildes uz FID pieprasījumiem – 1;

ziņotāju skaits – 6;

FID materiāli tiesībsardzības iestādēm,

kuros izmantoti zvērinātu advokātu ziņojumi – 2;

2018.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi:

par neparastiem darījumiem – 0;

par aizdomīgiem darījumiem – 1;

atbildes uz FID pieprasījumiem – 1;

ziņotāju skaits – 1;

FID materiāli tiesībsardzības iestādēm,

kuros izmantoti zvērinātu advokātu ziņojumi – 0;

2019.gadā zvērinātu advokātu ziņojumi:

par neparastiem darījumiem – 0;

par aizdomīgiem darījumiem – 4;

atbildes uz FID pieprasījumiem – 0;

ziņotāju skaits – 4;

FID materiāli tiesībsardzības iestādēm,

kuros izmantoti zvērinātu advokātu ziņojumi – 0.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

10. Informācijas par patiesā labuma guvējiem (turpmāk – PLG) pieejamība un piekļuve tai.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,5 (vidēji).

Tā kā NILLTPFN likuma subjekti, tostarp, zvērināti advokāti informāciju par PLG no LR Uzņēmumu reģistra vērtējamā periodā varēja saņemt tikai par maksu, tas apgrūtināja savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai pirms vienošanās noslēgšanai ar klientu nav nekāda tiesiska pamata.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

2017.gada 9.novembrī stājas spēkā NILLTPFN likuma grozījumi, kuru mērķis ir ierobežot NILL un TF un nodrošināt pareizas, aktuālas informācijas par juridisko PLG pieejamību. Līdz ar to grozījumi paredz pienākumu ikvienai LR Uzņēmumu reģistrā reģistrētai juridiskajai personai atklāt PLG. Nosacījumi attiecībā uz PLG reģistrāciju LR Uzņēmumu reģistrā stājas spēkā 2017.gada 1.decembrī.

NILLTPFN likuma 18.panta trešajā daļā ir paredzēts, ka viens no veidiem kā likuma subjekts noskaidro patieso labuma guvēju, ir izmantojot ziņas vai dokumentus no LR vai ārvalsts informācijas sistēmām.

Savukārt saskaņā ar NILLTPFN likuma 5.¹ pantu likuma subjektiem šajā likuma pienākumu izpildei ir tiesības pieprasīt un saņemt ierakstus un ziņas par dalībniekiem un patiesajiem labuma guvējiem no LR reģistriem tiešsaistes formā par maksu Ministru kabineta noteiktajā apmērā.

Maksas pieprasīšana informācijas saņemšanai no LR Uzņēmumu reģistra NILLTPFN likumā uzlikto pienākumu veikšanai apgrūtināja zvērinātu advokātu piekļuvi informācijai par patiesajiem labuma guvējiem.

Vieta uzlabojumiem:

No 2020. gada 7. janvāra Uzņēmumu reģistrs nodrošina bezmaksas informācijas izsniegšanu ikvienai personai no LR uzņēmumu reģistra vestajiem reģistriem, tostarp informāciju par PLG. Proti, likuma “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 4.¹⁰ panta piektajā daļā ir vispārīgi noteikts, ka LR Uzņēmumu reģistrs ziņas un dokumentus, kas iekļauti reģistrācijas lietas publiskajā daļā, tiešsaistes datu pārraides režīmā (tostarp liela apjoma lejupielādei) sniedz bez maksas.

Lai izpildītu NILLTPFN likuma prasību izpildi, zvērinātiem advokātiem un citiem šī likuma subjektiem ir jāveic klientu izpēte saskaņā ar NILLTPFN likuma III.nodaļu, tomēr bez maksas iegūtās informācijas apjoms nav pietiekams, lai zvērināti advokāti varētu pilnvērtīgi ievērot un izpildīt ar Novēršanas likumu uzlikto pienākumu – veikt klientu izpēti.

Lai pilnībā nodrošinātu NILLTPFN likuma prasībām atbilstoša klientu izpēti, likumā “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” jāizdara grozījumi, kas paredzētu, ka zvērinātiem advokātiem un pārējiem NILLTPFN likuma subjektiem nodrošinātu iespēju bez maksas piekļūt publiskajiem reģistriem tādā apjomā, lai pilnībā varētu tikt nodrošināta NILLTPFN likuma prasībām atbilstoša klientu izpēte.

Bez tam zemāk norādītajās NILLTPFN likuma normās ir noteikti likuma subjektu pienākumi attiecībā uz politiski nozīmīgām personām:

1) 18.panta ceturtās daļas 1.punktā, kas paredz, ka, ja klienta vai vairāku klientu, kuriem ir viens patiesais labuma guvējs, kopējā darījuma summa (kredītiestādes, maksājumu iestādes, elektroniskās naudas iestādes un ieguldījumu brokeru sabiedrības gadījumā — kopējais kredīta apgrozījums) pēdējo 12 kalendāra mēnešu periodā pārsniedz 10 miljonus euro, likuma subjekts ne vēlāk kā 45 kalendāra dienu laikā no brīža, kad ir pārsniegts minētais limits, iegūst klienta patiesā labuma guvēja parakstītu apliecinājumu, ka tas ir klienta patiesais labuma guvējs, šādos gadījumos: klients vai klienta patiesais labuma guvējs ir

politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

2) 22.panta otrās daļas 2.un 3.punktā, kas paredz, ka likuma subjekts veic klienta padziļinātu izpēti šādos gadījumos: 2) uzsākot un uzturot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumu ar klientu — politiski nozīmīgu personu, politiski nozīmīgas personas ģimenes loekli vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistītu personu; 3) uzsākot un uzturot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumu ar klientu, kura patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

3) 23.panta otrās daļas 1.punktā, kas paredz, ka likuma subjekts veic klienta identifikāciju, tikai klientam personīgi piedaloties identifikācijas procedūrā klātienē gadījumā, kad klients vai tā patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona un izmanto pakalpojumu, kura mēneša kredīta apgrozījums pārsniedz 3000 euro;

4) 25.panta pirmajā daļā, kas paredz, ka, uzsākot darījuma attiecības ar klientu, likuma subjektam, veicot uz risku novērtējumu balstītus pasākumus, jānoskaidro, vai klients vai tā patiesais labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona vai politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Savukārt politisko nozīmīgo personu reģistrs ir LR Valsts ieņēmumu dienesta pārziņā. Fizisko personu dati politiski nozīmīgo personu reģistrā ir jāievada manuāli. Līdz ar to likuma subjektam, lai izpildītu augstāk minētos Novēršanas likuma pienākumus, balstoties uz Reģistra informāciju, LR Valsts ieņēmumu dienesta uzturētajā politiski nozīmīgo personu reģistrā jāpārlicinās, vai juridiskās personas patiesais labuma guvējs ir/nav politiski nozīmīga persona.

Turklāt NILLTPFN likuma 4.panta trešā daļa paredz, ka papildus Krimināllikumā noteiktajiem par noziedzīgi iegūtiem uzskatāmi arī līdzekļi, kuri pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona: 1) kura ir iekļauta kādā no Ministru kabineta noteiktu valstu vai starptautisko organizāciju sastādītajiem to personu sarakstiem, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā; 2) kura ir iekļauta uz Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma pamata Ministru kabineta sastādītajā sankciju subjektu sarakstā nolūkā cīnīties pret iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā; 3) par kuru operatīvās darbības subjektiem, pirmstiesas izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai ir informācija, kas dod pietiekamu pamatu šo personu turēt aizdomās par tāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kurš saistīts ar terorismu, vai līdzdalību tajā. Savukārt šī panta ceturtā daļa paredz, ka informāciju par šā panta trešajā daļā minētajām personām FID uztur savā mājaslapā internetā, darot to pieejamu likuma subjektiem un to uzraudzības un kontroles institūcijām.

Tādējādi NILLTPFN likuma subjektiem, tostarp zvērinātiem advokātiem, NILLTPFN likumā noteikto pienākumu izpildei informācija par LR Uzņēmumu reģistra reģistrētas juridiskās personas patiesajiem labuma guvējiem ir jāpārbauda vismaz trijās Latvijas valsts institūciju uzturētajās datu bāzēs (LR Uzņēmumu reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta un FID). Tas aizņem daudz laika un ievērojami apgrūtina NILLTPFN likuma prasību izpildi, kā arī kavē likuma subjektu tiešo uzdevumu izpildi, kas zvērinātu advokātu gadījumā ir juridiskās palīdzības sniegšana klientam. Šī problēma ir īpaši aktuāla individuāli praktizējošiem zvērinātiem advokātiem.

Ievērojot minēto, LR Uzņēmumu reģistra vesto reģistru informācija ir jāpapildina ar informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta uzturētā politiski nozīmīgo personu reģistra un FID uzturētā teroristu saraksta, norādot, vai LR Uzņēmumu reģistrā reģistrētais patiesā labuma guvējs ir/nav politiski nozīmīga persona un ir/nav iekļauts teroristu sarakstā.

Bez tam, ņemot vērā iepriekš minētās problēmas, LR Uzņēmumu reģistrs ir jāpapildina arī ar informāciju par to, vai Latvijā reģistrētās juridiskās personas patiesas labuma guvējs - nerezidents ir/nav ārvalstu politiski nozīmīga persona.

Ievadāmā parametra nosaukums:

11. Ticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema).

NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu, visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

NILLTPFN likuma 12.pantā noteikts:

(1) Fizisko personu identificē, pārbaudot tās identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, kurā sniegta šāda informācija:

1) par rezidentu — vārds, uzvārds, personas kods;

2) par nerezidentu — vārds, uzvārds, dzimšanas datums, personas fotoattēls, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, valsts un institūcija, kas dokumentu izdevusi.

(2) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats ieradies pie likuma subjekta Latvijas Republikā, identifikācijai izmantojams tikai iecelšanai Latvijā derīgs personu apliecinošs dokuments.

(3) Fiziskās personas — nerezidenta, kurš pats nav ieradies pie likuma subjekta, identifikācijai tā rezidences valstī var izmantot attiecīgās valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības iecelt valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

(3¹) Likuma subjekts, pārbaudot fiziskās personas identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta, pārliecinās, ka personu apliecinošais dokuments nav iekļauts Nederīgo dokumentu reģistrā.

Caur portālu www.latvija.lv ir iespējams pārbaudīt, vai persona ir iekļauta iedzīvotāju reģistrā un vai nav ziņu par personas nāvi (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP28/Apraksts>), kā arī, vai Latvijas Republikas personu apliecinošs dokuments nav iekļauts nederīgo dokumentu reģistrā (skat.: <https://www.latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP22/Apraksts>).

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par iecelšanai Latvijā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības iecelt valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu, visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partnetu izpētei (skatīt 8.jautājuma "Atbilstības funkcijas efektivitāte (organizācija)." vietu uzlabojumiem).

Vieta uzlabojumiem:

Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

12. Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: 0,4 (vidēji zema).

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Saskaņā ar Pasaules Bankas metodoloģiju šī rādītāja novērtēšanas kritērijs ir sekojošs: neatkarīgi un uzticami informācijas avoti ir pieejami, ja ir pieejami visaptverošas un uzticamas vēsturiskas finanšu informācijas avoti un cita informācija par klientiem, un tiem var viegli piekļūt AML regulētas iestādes.

Vienīgais veids, kā zvērināti advokāti var saņemt klienta vēsturisko finanšu informāciju, ir pieprasīt, lai klients pats iesniedz sava bankas konta izdrukas, kuras apliecinājusi banka. Bankas savu klientu kontu izdrukas trešajām personām nesniedz, jo tām ir pienākums saglabāt konfidencialitāti.

Likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

Vieta uzlabojumiem:

Izdarīt NILLTPFN likuma izmaiņas un NILLTPFN likumu strukturēt tā, lai tajā būtu skaidri nodalītas prasības, kas attiecināmas uz finanšu sektora subjektiem (kredītiestādes u.tml.), no prasībām, kas attiecināmas uz nefinanšu sektora subjektiem (advokātiem, notāriem utt.), lai tādā veidā neuzliktu par pienākumu zvērinātam advokātam neizpildāmas funkcijas, tādējādi

mākslīgi pasliktinot subjektu-zvērinātu advokātu rādītājus šajā parametrā " Neatkarīgu informācijas avotu pieejamība".

B daļa
NORĀDĪTO NEBANKU BIZNESU UN PROFESIJU IEVAINOJAMĪBA,
PAMATOJOTIES UZ PAKALPOJUMIEM

Ievadāmā parametra nosaukums:

1. Zvērinātu advokātu profesijas kopējais lielums/apjoms.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems.

Zvērinātu advokātu skaits, attiecinot to pret pārējo NILLTPFN likuma subjektu skaitu, ir samērā zems.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Uz **2018.gada 31.decembri** Latvijā bija **1369** zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi, tostarp, 19 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti.

Uz **2019.gada 31.decembri** Latvijā bija **1371** zvērināts advokāts un zvērinātu advokātu palīgs, tostarp, 17 Eiropas Savienības dalībvalstu advokāti, no kuriem tikai **75** zvērināti advokāti atbilst augstākajai riska kategorijai, kas sniedz juridisko palīdzību tikai darījumos.

Salīdzinājumam: VID uzraudzībā uz **2018. gada 31. decembri** bija **2571** nodokļu konsultants, **7282** ārpalpojumu grāmatveži, **3039** neatkarīgi juridisko pakalpojumu sniedzēji. Jānorāda, ka VID uzraudzībā ir arī **vairāki tūkstoši** citu NILLTPFN likuma subjektu, piemēram, personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu, to izstrādājumu tirdzniecību.³

Realizējot zvērinātu advokātu uzraudzības un kontroles funkciju, LZAP 2018.gada 25.septembrī uzsāka un 2019.gadā pabeidza zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesu, kuras mērķis bija aktualizēt LZAP rīcībā esošo informāciju par zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības veidiem, lai noskaidrotu zvērinātus advokātus un zvērinātu advokātu palīgus, kuru prakse nav attiecināma, vai arī ir mazāk vai vairāk attiecināma uz NILLTPFN likuma subjektu.

Zvērinātu advokātu, tai skaitā, zvērinātu advokātu biroju sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātā, LZAP uzraugāmie subjekti saistībā ar viņu veiktās profesionālās darbības raksturu, tiek iedalīti piecās vispārējās riska kategorijās:

- 1) praktizē tikai tiesās un kriminālprocesos (zemākā riska kategorija);
- 2) praktizē pārsvarā tiesās un kriminālprocesos, bet daļēji arī darījumos;
- 3) praktizē vienlīdz tiesās, kriminālprocesos un darījumos;
- 4) praktizē pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos;
- 5) praktizē tikai darījumos (augstākā riska kategorija).

Līdz ar to 2018.gada 25.septembrī tika uzsākts un 2019.gadā pabeigts visu 1369 zvērinātu advokātu sniegtās juridiskās palīdzības apzināšanas process (monitorings, kurš attiecināms uz plānotām neklātienes pārbaudēm).

Saskaņā ar zvērinātu advokātu juridiskās palīdzības apzināšanas procesa rezultātiem augstākajā riska kategorijā, kurā juridiskā palīdzība tiek sniegta tikai darījumos, ietilpst **75** zvērināti advokāti. Uz augstu riska kategoriju varētu attiecināt arī tos zvērinātus advokātus,

³ https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/PPS_risku_novertejums.pdf 12.lpp.

kas juridisko palīdzību sniedz pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos. Šajā riska kategorijā ietilpst **256** zvērīnāti advokāti.

- Uzraugāmo subjektu sadalījums vispārējās riska kategorijās LZAP kā uzraudzības un kontroles institūcijai sniedz iespēju efektīvāk plānot un attiecināt klātienēs un neklātienēs monitoringu, un mērķtiecīgas pārbaudes, kuras iedalās sekojošos veidos:

- 1) plānotas klātienēs pārbaudes (uz vietas pēc regulāri izplānota, cikliska grafika);
- 2) plānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā monitorings);
- 3) neplānotas klātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas);
- 4) neplānotas neklātienēs pārbaudes (tai skaitā periodiskas, pēkšņas).

Uzraugāmo subjektu sadalījumus vispārējās riska kategorijās uzrāda arī klientu raksturu un pakalpojumus, ko piedāvā zvērīnāti advokāti, proti, juridiskās palīdzības sniegšana darījumos, tiesās un kriminālprocesos, kā arī šo pakalpojumu procentuālo sadalījumu starp zvērīnātiem advokātiem (LZAP, veicot zvērīnātu advokātu aptauju, noteikusi stingrākus vispārīgos kritērijus zvērīnātu advokātu iespējamai attiecināmībai uz NILLTPFN likuma 3.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto subjektu statusu).

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami speciāli uzlabojumi, jo zvērīnātu advokātu sektors tiek objektīvi patstāvīgi uzraudzīts, kontrolēts un regulēts. 2020.gadā jāveic atkārtots zvērīnātu advokātu neklātienēs monitorings, lai aktualizētu statistiskos rādītājus par zvērīnātu advokātu iedalījumu riska kategorijās.

Ievadāmā parametra nosaukums:

2. Zvērīnātu advokātu profesijas klientu bāzes profils.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidējs risks.

Zvērīnātu advokātu profesionālā pamatdarbība attiecināma uz klientu interešu pārstāvību tiesās un aizstāvību, un pārstāvību kriminālprocesos.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Atbilstoši LZAP **2018.gadā** veiktajam monitoringam (neklātienēs pārbaude augstākajā riska kategorijā, kurā juridiskā palīdzība tiek sniegta tikai darījumos, ietilpst **75** zvērīnāti advokāti. Uz augstu riska kategoriju varētu attiecināt arī tos zvērīnātus advokātus, kas juridisko palīdzību sniedz pārsvarā darījumos, bet daļēji arī tiesās un kriminālprocesos. Šajā riska kategorijā ietilpst **256** zvērīnāti advokāti.

Zvērīnātu advokātu klientu bāzes profils pārsvarā sastāv no vietējiem klientiem – fiziskām un juridiskām personām. Daļu no zvērīnātu advokātu klientu bāzes profila veido vietējie/starptautiskie PNP; turīgi privāti klienti; nerezidenti klienti; klienti ar ārvalstu biznesu; klienti ar kriminālu vēsturi vai iepriekš piemērotiem administratīviem un/vai uzraudzības līdzekļiem; klienti, kas ir juridiskas personas vai veidojumi ar sarežģītu piederības un kontroles struktūru.

Vieta uzlabojumiem:

Jāpievērš uzmanība, lai zvērīnāti advokāti patstāvīgi definētu savu profesionālās darbības politiku, tādā veidā veidojot pārskatāmu klientu bāzes profilu.

Ievadāmā parametra nosaukums:

3. Ar zvērinātu advokātu profesiju saistītais skaidras naudas aktivitātes līmenis.
Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: vidēji zems.
Zvērinātu advokātu profesijā skaidras naudas apgrozījums attiecībā pret kopējo naudas apgrozījumu ir samērā zems.
Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:
Norēķini starp zvērinātu advokātu un klientu par zvērināta advokāta sniegto juridisko palīdzību parasti notiek bezskaidras naudas norēķinu veidā. Zvērinātiem advokātiem ir atļauts pieņemt honorārus arī skaidrā naudā, taču norēķini starp zvērinātu advokātu un tā klientu, izmantojot skaidru naudu parasti notiek, ja klients ir fiziska persona un zvērinātam advokātam maksājamās summas apmērs ir ierobežots ar Latvijā noteikto fiziskām personām atļauto skaidras naudas darījumu limitu. Ja klients par saņemto juridisko palīdzību ar zvērinātu advokātu norēķinās skaidrā naudā, zvērināts advokāts izraksta klientam Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētu stingrās uzskaites kvīti, par kuras izlietojumu zvērinātam advokātam ir jāatskaitās Valsts ieņēmumu dienestam. Līdz ar to skaidras naudas plūsma zvērināta advokāta darbā tiek kontrolēta no valsts puses.
Vieta uzlabojumiem:
Nav nepieciešami, jo ar zvērinātiem advokātiem saistītās skaidras naudas aktivitātes līmenis ir zemāks nekā vispārējais tautsaimniecībā.

Ievadāmā parametra nosaukums:
4. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – aģentu izmantošana.
Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv.
Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.
Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:
Advokatūras likuma 117.pants paredz, ka zvērināti advokāti praktizē tieši un personiski. Līdz ar to zvērināti advokātiem nav atļauts izmantot aģentus juridiskās palīdzības sniegšanai.
Vieta uzlabojumiem:
Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:
5. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – iespējama anonīma zvērināta advokāta pakalpojuma lietošana.
Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: nepastāv.
Attiecībā uz šādu parametru zvērinātiem advokātiem tiesiskais regulējums to neatļauj.
Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Juridisko palīdzību no zvērināta advokāta nav iespējams saņemt anonīmi.

Vieta uzlabojumiem:
Nav nepieciešami, jo parametrs nepastāv.

Ievadāmā parametra nosaukums:
6. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu darījumu dokumentācijas izsekošanas grūtības.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: grūti/laikietilpīgi.
Klientu izpētes procedūras iespējas ierobežo nacionālie normatīvie akti.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:
Zvērinātam advokātam, kas ir NILLTPFN likuma subjekts, saskaņā ar NILLTPFN likuma un Vecās Instrukcijas un Jaunās Instrukcijas prasībām jāuzglabā iegūtos dokumentus, datus un informāciju un regulāri tā jāaktualizē.
Tomēr jāņem vērā, ka pastāvošos Latvijas normatīvos aktos reglamentētā pieejas klientu izpētei procedūra ir laikietilpīga, sarežģīta un atsevišķos gadījumos zvērinātiem advokātiem pat neizpildāma.

Vieta uzlabojumiem:
Jāpilnveido normatīvie akti, lai visi NILLTPFN likuma subjekti bez maksas no publiskajiem reģistriem varētu saņemt informāciju, kas nepieciešama klienta izpētei, kā arī Latvijā ir jāizveido valstiski vienots modulis, kurā, ievadot nepieciešamos atslēgvārdus (piemēram, fiziskas personas vārds, uzvārds, juridiskas personas nosaukums) var iegūt pilnu informāciju par klientu un darījumu, kā arī ar tiem saistītajiem darījumiem, fiziskām un juridiskām personām.

Ievadāmā parametra nosaukums:
7. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – NILL/TF/PF novēršanas tipoloģija un zvērinātu advokātu ļaunprātīga izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas.
Neskatoties uz to, ka globālā mērogā pastāv iespējamība, kura noteikta tipoloģijās, tomēr reāli šādi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori ir būtiski ierobežoti ar nacionālajām un Latvijas zvērinātu advokātu kolēģijas iekšējām tiesību normām.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:
Zvērinātiem advokātiem ir zināms par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētāju, teroristu un sankciju subjektu iespējamu vēlmi zvērinātu advokātu profesijas izmantošanai NILL/TF/PF nolūkos. NILL/TF/PF tipoloģija ir norādīta Vecās Instrukcijas 12.punktā un proti:
"12. Izmantoto pakalpojumu un veikto darījumu risks
12.1. Izmantoto pakalpojumu un veikto darījumu risks ir augsts, ja advokāta sniegtais pakalpojums vai klienta veiktie darījumi var tikt izmantoti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai vai terorisma finansēšanai.

12.2. Par klienta izmantotajiem pakalpojumiem un klienta veiktajiem darījumiem, kuriem piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks, uzskatāmi šādi pakalpojumu un darījumu veidi:

12.2.1. pakalpojumi, kuros advokāts, darbojoties kā finanšu starpnieks, veic finanšu līdzekļu saņemšanu un nodošanu, izmantojot norēķinu kontu, kuru saistībā ar darījuma izpildi faktiski kontrolē advokāts;

12.2.2. pakalpojumi, kas ir vērsti uz patiesā labuma guvēja identitātes slēpšanu vai apgrūtinātu noskaidrošanu;

12.2.3. klienta pieprasītie pakalpojumi, kuros advokātam nav juridiskās pieredzes un zināšanu, izņemot gadījumus, ja advokāts pieredzes vai zināšanu trūkuma dēļ piesaista citu advokātu šo pakalpojumu sniegšanai;

12.2.4. nekustamā īpašuma atsavināšana, kas notiek neparasti īsā laika periodā salīdzinājumā ar līdzīgiem darījumiem, ja šādam darījumam nav acīmredzams juridisks, nodokļu, uzņēmējdarbības, ekonomisks vai cits pamatojums;

12.2.5. atsevišķi maksājumi par klienta darījumu izpildi tiek saņemti no ar klientu nesaisītām vai nepazīstamām trešajām personām,

12.2.6. maksājumi par pakalpojumiem skaidrā naudā, ja minētais maksājuma veids ir uzskatāms par netipisku;

12.2.7. darījumi, kuros tas ir acīmredzams advokātam, ka atlīdzība par advokāta sniegtajiem pakalpojumiem ir noteikta neadekvāti;

12.2.8. pakalpojumi, kas saistīti ar īpašuma mantošanu, ja advokātam ir zināms, ka mantojuma atstājējs ir bijis notiesāts par noziedzīga nodarījumu izdarīšanu un sodāmība nav dzēsta;

12.2.9. darījumi, kas nav saistīti ar klienta saimniecisko vai personisko darbību;

12.2.10. darījumi, kam ir raksturīgas klienta saimnieciskajai darbībai neraksturīgas finanšu līdzekļu apgrozījuma izmaiņas un klienta paskaidrojumi izraisa pamatotas šaubas;

12.2.11. citi klienta izmantotie pakalpojumi vai veiktie darījumi, kuriem advokāta ieskatā piemīt augsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks."

Vieta uzlabojumiem:

Speciāli uzlabojumi nav nepieciešami, jo LZAP 2019.gada 3.decembrī apstiprināja Jauno Instrukciju, kurā grozījumus izdarīja 2020.gada 4.februārī, un kuras 16.2.punktā ir noteikts, ka advokāts, veicot klienta darījuma attiecību vai gadījuma rakstura darījumu uzraudzību, īpašu uzmanību pievērš FID mājas lapā publicētajām aizdomīgu darījumu tipoloģijām un Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapā publicētajām klienta darbību raksturojošām riska pazīmēm. Minētās tipoloģijas ir iekļautas Jaunajā Instrukcijā. Nepieciešamības gadījumā Jaunā Instrukcija tiek aktualizēta ar jaunām tipoloģijām.

Ievadāmā parametra nosaukums:

8. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu izmantošana krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv, ierobežotas.

Nacionālie normatīvie akti nepieļauj iespēju, ka zvērināti advokāti varētu saglabāt tiesības pildīt profesionālos pienākumus, ja tiktu konstatēts, ka zvērināts advokāts iesaistās kādā krāpniecības shēmā, tai skaitā ar nolūku izvairīties no nodokļiem.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

Pastāv zema varbūtība, ka zvērināti advokāti tiek izmantoti krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem, jo zvērināti advokāti NILLTPFN likuma izpratnē ir licencējama profesija, kuru uzrauga LZAP. Arī NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā zvērinātiem advokātiem noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir augsta motivācija krāpniekiem neizvēlēties zvērinātu advokātu pakalpojumus, bet savu mērķu sasniegšanai izmantot citu personu, kura piedāvā juridisko pakalpojumu sniegšanu, ar zemāku personiskās atbildības līmeni.

Vieta uzlabojumiem:

Lai samazinātu risku, ka zvērināti advokāti tiek izmantoti krāpniecības shēmās vai nolūkā izvairīties no nodokļiem, ir jāveic advokātu apmācības un citi informēšanas pasākumi, kā arī zvērinātu advokātu klātienes pārbaudes un pārkāpumu konstatēšanas gadījumā, jāpiemēro NILLTPFN likumā noteiktās sankcijas.

LZAP advokatūras mājas lapā ir izveidojusi speciālu sadaļu “NILLTPFN un SL” jautājumi, kurā tiek publicēti visa būtiskā informācija, kas zvērinātiem advokātiem ir jāzina NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos (<https://advokatura.lv/lv/nilltpfnl-sl-jautajumi/>).

Zvērinātiem advokātiem ir rakstiska instrukcija (līdz 2019.gada 2.decembrim - Vecā Instrukcija, no 2019.gada 3.decembra – Jaunā Instrukcija) un apmācības par NILL/TF/PF novēršanas starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumiem.

LZAP jau ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas.

2020.gadā paredzēts turpināt veikt klātienes pārbaudes, tajā skaitā, plānotās, neplānotās un atkārtotās pārbaudes, kā arī veikt atkārtotu zvērinātu advokātu neklātienes monitoringu, lai aktualizētu statistiskos rādītājus par zvērinātu advokātu iedalījumu riska kategorijās.

Ievadāmā parametra nosaukums:

9. Citi zvērinātu advokātu neaizsargātības faktori – zvērinātu advokātu pakalpojumu neklātienes izmantošana.

Piešķirtā atzīme un īss pamatojums: pastāv.

Zvērināti advokāti ir tiesīgi slēgt vienošanos par juridisko palīdzību ar klientu arī neklātienē.

Vērtēšanas kritēriju un vērtējuma pamatā esošo datu un informācijas apspriešana:

NILLTPFN likums neaizliedz likuma subjektiem veikt klienta neklātienes identifikāciju. Neklātienes identifikācijas gadījumā ir jāievēro NILLTPFN likuma 23.pantā noteiktie nosacījumi.

Vieta uzlabojumiem:

Nav nepieciešami, jo Jaunās Instrukcijas 7.2.punktā noteikti gadījumi, kad zvērināts advokāts veic klienta identifikāciju, klientam obligāti personīgi piedaloties identifikācijas procedūrā klātienē šādos gadījumos (NILLTPFN likuma 23.p. 2.d.). Savukārt Jaunās Instrukcijas 7.3.punkts paredz, ka Jaunās Instrukcijas 7.2.apakšpunktā neminētos gadījumos Advokāts var veikt klienta neklātienes identifikāciju (t.i., klientam personīgi nepiedaloties identifikācijas procedūrā klātienē) atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 3.jūlija

noteikumiem Nr.392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienas identifikāciju".
Tomēr uzraudzības un pārbaudes procedūrās UKK šādiem gadījumiem jāpievērš speciāla uzmanība.

KOPSAVILKUMS

Zvērinātu advokātu sektora NILL risks

Zvērinātu advokātu sektora **NILL draudi** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šādi:

1) atsevišķu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētāju vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc NILL mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems**⁴, jo zvērinātiem advokātiem likums nepiešķir pilnvaras taisīt jebkādas leģitimitātes apliecinājumus un šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatēta, tomēr nevar pavisam izslēgt iespēju, ka atsevišķiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētājiem varētu būt nodomi izmantot zvērinātus advokātus attiecībā uz NILL;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti NILL. **Šī drauda līmenis ir vidēji zems**⁵, jo šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatēta un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas, tomēr nevar pavisam izslēgt iespēju, ka kāds zvērināts advokāts neapzināti var tikt iesaistīts NILL;

3) pastāv iespēja, ka zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties NILL. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērinātu advokātu personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir zvērinātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties NILL. Patlaban arī nav neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums, kurā būtu atzīts, ka zvērināts advokāts, pildot savus profesionālos pienākumus, būtu veicis vai atbalstījis NILL/TF/PF. Turklāt nav bijuši ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērināti advokāti. Tāpēc **šī drauda līmenis ir zems**⁶.

Zvērinātu advokātu sektora **NILL ievainojamība** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šāda:

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam neiespējamība saņemt informāciju no LR Uzņēmumu reģistra par PLG bez maksas, kas apgrūtina savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai (no 2020.gada 7.janvāra informāciju par PLG no LR Uzņēmumu reģistra var saņemt bezmaksas un visiem NILLTPFNL 3.panta minētajiem likuma subjektiem, tostarp zvērinātiem advokātiem, noskaidrojot to klientu - Latvijas Republikā reģistrēto juridisko personu PLG, obligāti jāizmanto Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētā informācija, papildus izmantojot arī citus NILLTPFNL 18.panta trešajā daļā noteiktos veidus, atbilstoši risku novērtējumam);

⁴ Gadījums var iestāties katru gadu. Noziedzniekiem var būt nodomi izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILL/TF/PF. Darījumu veidam ir grūti piekļūt un/vai var izmaksāt vairāk nekā citas iespējas, bet pastāv atsevišķas pazīmes, kas norāda, ka noziedzniekiem var būt nepieciešamas spējas, lai izmantotu šo darījumu veidu. Lai izmantotu šo darījuma veidu ir nepieciešama tālredzīga plānošana un/vai tehniskās zināšanas salīdzinoši ar citām iespējām (FIDa NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

⁵ Turpat.

⁶ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTFP. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDa NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem;

4) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

5) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Soda reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērinātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

6) nelielais Finanšu izlūkošanas dienestam sniegto aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits. NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes ierobežo Latvijas Republikas normatīvie akti, sakarā ar ko advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu visas iepriekšējos punktos norādītās ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei. Savukārt, ja zvērināts advokāts – NILLTPFN likuma subjekts nespēj veikt NILLTPFN likumā noteiktos klienta izpētes pasākumus, tad zvērinātam advokātam nav tiesību uzsākt darījuma attiecības, nekavējoties jāizbeidz darījuma attiecības un nav tiesību veikt gadījuma rakstura darījumu ar attiecīgo personu vai juridisku veidojumu. Zvērināts advokāts dokumentē un izvērtē katru šādu gadījumu un, ja rodas aizdomas par NILL/TF/PF, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam (Jaunās Instrukcijas 6.5.apakšpunkts, NILLTPFN likuma 11.panta septītā daļa).

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu sektora **NILL ievainojamība ir vidēja**.

Zvērinātu advokātu sektora **NILL risks** ir tāds, daļa no advokātu sniegtajiem pakalpojumiem var būt pievilcīgi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētājiem, kas vēlas saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību, lai slēptu NIL izcelsmi. Pastāv risks, ka zvērināti advokāti var tikt neapzināti iesaistīti un/vai izmatoti NILL, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā un/vai juridisku struktūru izveidē, kas ļauj slēpt NIL izcelsmi un/vai PLG, kā arī viltus tiesvedību ierosināšanā, it īpaši ar šķērējtiesu iesaisti.

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu sektora NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt NILL draudi - vidēji zemi, zvērinātu advokātu sektora **NILL risks vērtējamā periodā ir vidējs**.

Zvērinātu advokātu sektora TF risks

FATF 8.rekomendācija “Bezpeļņas organizācijas” paredz, ka valstīm jāpārskata to tiesību aktu un regulējumu atbilstība, kas attiecas uz struktūrvienībām, kuras var ļaunprātīgi izmantot TF nolūkos. Bezpeļņas organizācijas ir īpaši neaizsargātas, un valstu pienākums ir garantēt, ka tās nevar izmantot ļaunprātīgos nolūkos, proti, ir jāgarantē, ka:

a) tās neizmanto teroristu organizācijas, kuras uzdodas par likumīgām struktūrvienībām;

b) likumīgas struktūrvienības neizmanto kā līdzekli teroristu finansēšanai, tostarp nolūkā izvairīties no aktīvu iesaldēšanas pasākumiem; kā arī

c) tās neizmanto, lai slēptu vai maskētu likumīgiem mērķiem paredzētu līdzekļu slepenu novirzīšanu teroristu organizācijām.

Savukārt Nacionālajā terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumā par 2017.-2018.gadu (papildināts 2019.gada jūlijā) ir atzīts, ka Latvijā nav notikuši teroristu uzbrukumi un nav konstatētas personas vai organizācijas, kuras varētu klasificēt kā teroristiskas. Tāpat nav konstatētas indikācijas, kas liecinātu par teroristiski tendētu personu mēģinājumiem ieceļot Latvijā, ievest vai iegūt terora akta veikšanai nepieciešamos ieročus, sprāgstvielas, bīstamas vielas vai veikt potenciālo terorisma mērķu izlūkošanu. Attiecīgi Latvijā nav arī kriminālprocesu par TF. Aizdomīgu darījumu analīzes rezultātā nav apstiprinājušās aizdomas par TF, kā arī līdz šim nav konstatēti gadījumi, kad Latvijas iedzīvotāji finansētu ārvalstu teroristu grupējumus. Ņemot vērā finanšu sektorā notiekošo darījumu izpildes ātrumu, darījumu apjomu un darījumu plašo ģeogrāfiju, ir būtiski nodrošināt, ka Latvijas finanšu iestādes netiek izmantotas TF, piemēram, klientiem slēpjoties zem formāla PLG vai slēpjot darījumus sarežģītu darījumu shēmās, izmantojot čaulas kompānijas. TF gadījumā būtiski atzīmēt, ka pastiprināta uzmanība pievēršama jebkuram darījumam, kas, potenciāli saistīts ar TF, neatkarīgi no darījuma apmēra, jo TF tipoloģijas liecina, ka pārskaitījumi TF bieži tiek veikta nelielos apmēros. FATF (Financial Action Task Force) vadlīnijās norādīts, ka terora akti, kas īstenoti, tajā skaitā, ES dalībvalstīs, ir finansēti ar darījumiem nelielos apmēros. Latvija netiek vērtēta kā TF darījumu mērķa valsts vai TF izmantoto finanšu līdzekļu izcelsmes valsts, bet gan kā starpposms vairāku sarežģītu darījumu ķēdē, kā rezultātā finanšu līdzekļi tiek pārskaitīti personām vai organizācijām, kas veic teroristiska rakstura darbības.⁷ Zvērinātu advokātu sektora **TF draudi** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šādi:

1) atsevišķu teroristu vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc TF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā. **Šī drauda līmenis ir zems**⁸, jo Latvijā nav kriminālprocesu par TF un šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatēta. Vērtējot TF drauda līmeni, tiek ņemts vērā arī, ka sarežģītu darījumu shēmu plānošanā jāveic naudas plūsmas plānošana, kurai nepieciešamas finansistu zināšanas, nevis augsti kvalificētu zvērinātu advokātu juridiskās zināšanas. Līdz ar to ir maz ticama iespēja, ka teroristi sarežģītu darījumu plānošanā varētu izvēlēties zvērinātus advokātus;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti TF. **Šī drauda līmenis ir zems**⁹, jo Latvijā nav kriminālprocesu par TF, šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā uz 2019.gada 31.decembri nav konstatēta un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas;

3) pastāv iespēja, ka zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties TF. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērinātu advokātu personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir zvērinātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties TF. Patlaban nav arī neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums, kurā būtu atzīts, ka zvērināts advokāts, pildot savus profesionālos, būtu veicis vai atbalstījis NILL/TF/PF. Turklāt nav bijuši ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērināti advokāti. Tāpēc **šī drauda līmenis ir zems**¹⁰.

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu **TF draudu** līmenis ir vērtējams kā **zems**¹¹.

Zvērinātu advokātu sektora **TF ievainojamība** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šāda:

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam neiespējamība saņemt informāciju no LR Uzņēmumu reģistra par PLG bez maksas, kas aprūrina savlaicīgu

⁷ https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/LV_TF_PF_zinojums_papildinats_2019.pdf.

⁸ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTPF. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDA NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

⁹ Turpat.

¹⁰ Turpat.

¹¹ Turpat.

piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai (no 2020.gada 7.janvāra informāciju par PLG no LR Uzņēmumu reģistra var saņemt bezmaksas un visiem NILLTPFNL 3.pantā minētajiem likuma subjektiem, tostarp zvērinātiem advokātiem, noskaidrojot to klientu - Latvijas Republikā reģistrēto juridisko personu PLG, obligāti jāizmanto Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētā informācija, papildus izmantojot arī citus NILLTPFNL 18.panta trešajā daļā noteiktos veidus, atbilstoši risku novērtējumam);

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem;

4) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona;

5) NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Soda reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērinātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

6) nelielais Finanšu izlūkošanas dienestam sniegto aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits. NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes ierobežo Latvijas Republikas normatīvie akti, sakarā ar ko advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu visas iepriekšējos punktos norādītās ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei. Savukārt, ja zvērināts advokāts – NILLTPFN likuma subjekts nespēj veikt NILLTPFN likumā noteiktos klienta izpētes pasākumus, tad zvērinātam advokātam nav tiesību uzsākt darījuma attiecības, nekavējoties jāizbeidz darījuma attiecības un nav tiesību veikt darījuma rakstura darījumu ar attiecīgo personu vai juridisku veidojumu. Zvērināts advokāts dokumentē un izvērtē katru šādu gadījumu un, ja rodas aizdomas par NILL/TF/PF, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam (Jaunās Instrukcijas 6.5.apakšpunkts, NILLTPFN likuma 11.panta septītā daļa).

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu sektora **TF ievainojamība ir vidēja**.

Zvērinātu advokātu sektora **TF risks** ir tāds, ka pastāv risks, ka teroristiem mēģinot saņemt no zvērinātiem advokātiem augstu kvalificētu juridisko palīdzību, zvērināti advokāti var tikt izmantoti juridisku personu dibināšanai, lai slēptu līdzekļu īpašumtiesību maiņu un nodotu tos TF. Ņemot vērā, ka TF mērķiem tiek izmantotas nevalstiskās organizācijas, to dibināšanai var tikt izmantota zvērinātu advokātu palīdzība. Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu sektora TF ievainojamība ir vidēja, savukārt TF draudi - zemi, zvērinātu advokātu sektora **TF risks vērtējamā periodā ir vidēji zems**.

Zvērinātu advokātu sektora PF risks

Nacionālajā terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojumā par 2017.-2018.gadu (papildināts 2019.gada jūlijā) ir atzīts, ka PF jomā, pastiprināta uzmanība jāpievērš starptautisko un Latvijas nacionālo sankciju apiešanai. Sankciju apiešanai var tikt izmantota gan finanšu sistēma, gan Latvija kā tranzītvalsts SNP (stratēģiski nozīmīgas preces

– *autoru piezīme*) transportēšanai. Par to liecina Ziņojumā sniegto gadījumu analīzes un FID iesaldēto līdzekļu apjomi, kas saistīti ar iespējamiem sankciju apiešanas gadījumiem.

Līdzīgi kā TF gadījumā, būtiski ir nodrošināt, ka Latvijas finanšu iestādes netiek izmantotas PF, piemēram, klientiem slēpjoties zem formāla patiesā labuma guvēja vai slēpjot darījumus zem sarežģītiem darījumiem. MII (masu iznīcināšanas ieroči – *autoru piezīme*) aprītes un izplatīšanas finansēšanas tipoloģijas liecina, ka klientu un to darījumu pārbaude pēc sankciju sarakstiem ir nepietiekama, lai novērstu PF slēpšanu aiz sarežģītām darījumu shēmām. Pārskata periodā ir būtiski samazināts ārvalstu klientu skaits un to darījumu apgrozījums Latvijas kredītiestādēs salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem. FKTK un pārējām NILLTPFN likuma uzraudzības iestādēm, ir nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību klientu apkalpošanai, kas zem sarežģītiem darījumiem vai sarežģītām īpašnieku struktūrām var slēpt PF. Pastiprināta uzmanība jāpievērš ģeogrāfiskajam riska faktoram, kā arī preču eksporta, importa un transporta pakalpojumu darījumiem, kuros jāvērtē dubultā pielietojuma preču piegādes iespējas personām vai augsta riska valstīm, kas iespējams nodarbojas ar PF.¹²

Zvērinātu advokātu sektora **PF draudi** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šādi:

1) sankciju subjektu vēlme saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību un tāpēc PF mērķu sasniegšanā mēģināt izmantot zvērinātu advokātu pakalpojumus, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā, Starptautisko vai Latvijas Republikas nacionālo sankciju apiešanai izmantojot personas, kuras nav iekļautas sankciju sarakstos. **Šī drauda līmenis ir zems**¹³, jo šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatēta. Vērtējot PF drauda līmeni, tiek ņemts vērā arī, ka sarežģītu darījumu shēmu plānošanā jāveic naudas plūsmas plānošana, kurai nepieciešamas finansistu zināšanas, nevis augsti kvalificētu zvērinātu advokātu juridiskās zināšanas. Līdz ar to ir maz ticama iespēja, ka teroristi sarežģītu darījumu plānošanā varētu izvēlēties zvērinātus advokātus;

2) zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, var tikt neapzināti iesaisti PF. **Šī drauda līmenis ir zems**¹⁴, jo šāda drauda iestāšanās zvērinātu advokātu sektorā pārskatāmajā periodā nav konstatēta un LZAP ir noteikusi, ka no 2020.gada 1.janvāra visiem zvērinātiem advokātiem apmācības NILL/TF/PF novēršanas un starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanas jautājumos ir obligātas;

3) pastāv iespēja, ka zvērināti advokāti, sniedzot juridisko palīdzību darījumos, varētu apzināti iesaistīties PF. Tomēr šāda iespēja ir zema, jo zvērinātu advokātu personiskās atbildības līmenis un NILLTPFN likumā un Advokatūras likumā noteiktās sankcijas, tostarp, izslēgšana no zvērinātu advokātu skaita ir zvērinātu advokātu papildus motivācija neiesaistīties TF. Patlaban nav arī neviens likumīgā spēkā stājies tiesas spriedums kurā būtu atzīts, ka zvērināts advokāts, veicot savus profesionālos pienākumus, būtu veicis vai atbalstījis NILL/TF/PF. Turklāt nav bijuši ētikas pārkāpumi, piemēram, nolaidība vai "apzināts aklums" pret aizdomīgiem darījumiem, kuros iesaistīti zvērināti advokāti. **Tāpēc šī drauda līmenis ir zems**¹⁵.

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu **PF draudu** līmenis ir vērtējams kā **zems**¹⁶.

Zvērinātu advokātu sektora **PF ievainojamība** vērtējamajā periodā uz 2019.gada 31.decembri ir šāda:

1) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam neiespējamība saņemt informāciju no LR Uzņēmumu reģistra par PLG bez maksas, kas apgrūtinā savlaicīgu piekļūšanu šai informācijai, jo zvērinātiem advokātiem izpētes izdevumu kompensācijai nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai (no 2020.gada 7.janvāra informāciju par PLG no LR Uzņēmumu reģistra var saņemt bezmaksas un visiem NILLTPFN

¹² https://www.fid.gov.lv/images/Downloads/useful/LV_TF_PF_zinojums_papildinats_2019.pdf.

¹³ Gadījums var neiestāties vai iestāties ne biežāk kā reizi trijos gados. Nav datu, ka noziedzniekiem ir nodoms izmantot šo darījumu veidu attiecībā uz NILLTPF. Darījuma veidam ir ļoti grūti piekļūt un/vai var izmaksāt dārgāk nekā citas iespējas. Lai izmantotu šo darbības veidu, nepieciešama sarežģīta plānošana, zināšanas un/vai augstāka tehniskā kompetence nekā citām iespējām (FIDa NILL/TF/PF risku novērtējuma veikšanas procedūra).

¹⁴ Turpat.

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Turpat.

3.panta minētajiem likuma subjektiem, tostarp zvērinātiem advokātiem, noskaidrojot to klientu - Latvijas Republikā registroto juridisko personu PLG, obligāti jāizmanto Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētā informācija, papildus izmantojot arī citus NILLTPFN 18.panta trešajā daļā noteiktos veidus, atbilstoši risku novērtējumam);

2) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav tiešu nekavējošu iespēju pārliecināties par ieceļošanai Latvijas Republikā derīgu personu apliecinošu dokumentu un klienta rezidences valsts iekšzemes pasi, citu attiecīgās valsts atzītu personu apliecinošu dokumentu vai dokumentu, kas dod tiesības ieceļot valstī, kurā tiek veikta personas identifikācija;

3) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta jebkādā veidā pārliecināties par klienta finanšu caurskatāmību, jo zvērinātam advokātam nav piekļuve klienta bankas datiem.

4) NILLTPFN likuma subjektam-zvērinātam advokātam nav iespēju neatkarīgi no klienta pārliecināties, vai klients ir/nav ārvalsts politiski nozīmīga persona, politiski nozīmīgās personas ģimenes loceklis vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

5) NILLTPFN likuma subjektiem-zvērinātiem advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas (informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta reģistriem, Soda reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra un Iedzīvotāju reģistra ierakstu - skat. NILLTPFN likuma 5.¹ panta otro daļu), bet atsevišķos gadījumos arī par maksu (konta izrakstus no kredītiestādēm), visas ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei, jo klientu izpētes izdevumu kompensācijai zvērinātiem advokātiem nav jebkāda tiesiska pamata pirms vienošanās ar klientu noslēgšanai;

6) nelielais Finanšu izlūkošanas dienestam sniegto aizdomīgu darījumu ziņojumu skaits. NILLTPFN likuma subjektu-zvērinātu advokātu iespējas izvērtēt aizdomīgu darījumu pazīmes ierobežo Latvijas Republikas normatīvie akti, sakarā ar ko advokātiem nav iespējams iegūt no publiskajiem reģistriem bez maksas, bet atsevišķos gadījumos arī par maksu visas iepriekšējos punktos norādītās ziņas, kas nepieciešamas pilnvērtīgai klienta un klienta darījuma partneru izpētei. Savukārt, ja zvērināts advokāts – NILLTPFN likuma subjekts nespēj veikt NILLTPFN likumā noteiktos klienta izpētes pasākumus, tad zvērinātam advokātam nav tiesību uzsākt darījuma attiecības, nekavējoties jāizbeidz darījuma attiecības un nav tiesību veikt darījuma rakstura darījumu ar attiecīgo personu vai juridisku veidojumu. Zvērināts advokāts dokumentē un izvērtē katru šādu gadījumu un, ja rodas aizdomas par NILL/TF/PF, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam (Jaunās Instrukcijas 6.5.apakšpunkts, NILLTPFN likuma 11.panta septītā daļa).

Līdz ar to secināms, ka zvērinātu advokātu sektora **PF ievainojamība ir vidēja**.

Zvērinātu advokātu sektora **PF risks** ir tāds, ka pastāv risks, ka sankcionētajām personām PF mērķu sasniegšanai mēģinot saņemt augsti kvalificētu juridisko palīdzību no zvērinātiem advokātiem, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā un Starptautisko vai Latvijas Republikas nacionālo sankciju apiešanā izmantojot personas, kuras nav iekļautas sankciju sarakstos un/vai klientiem slēpjoties zem formāla patiesā labuma guvēja, zvērināti advokāti var nenodrošināt savas darbības atbilstību NILLTPFN likuma un Sankciju likuma prasībām, kā rezultātā neveikt atbilstošu klientu pārbaudi un neidentificēt aizdomīgus darījumus.

Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu sektora PF ievainojamība ir vidēja, savukārt PF draudi - zemi, zvērinātu advokātu sektora **PF risks vērtējamā periodā ir vidēji zems**.